

**Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім
беру ұйымдарында «Жұмыс беруші күні» іс-шарасын өткізу
тұжырымдамасы**

«Жұмыс беруші күні» техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдарында (бұдан әрі - ТЖКБ) кадрларды даярлау сапасын арттыру мақсатында жұмыс берушілермен одан әрі тиімді өзара іс-қимыл жасау мақсатында өткізіледі.

«Жұмыс беруші күні» білім беру саласындағы уәкілетті орган бекіткен мерзімде (алдын ала 2022 жылғы 15 қараша) ТЖКБ-ның барлық ұйымдарында бір мезгілде өткізіледі.

Қатысушылар (мақсатты аудитория) - басшылар және (немесе) өкілдер:

- қамқорлық алған кәсіпорындар (ұйымдар);
- дуальды оқытуға қатысатын кәсіпорындар;
- мақсатты кадрларды даярлауға қатысатын кәсіпорындар;
- колледжбен ынтымақтасуды жоспарлап отыратын кәсіпорындар;
- жергілікті атқарушы органдар;
- «Атамекен» өңірлік кәсіпкерлер палатасы;
- жұмыс берушілер қауымдастығы;
- ТЖКБ мәселелері бойынша өңірлік, салалық кеңестер;
- бұқаралық ақпарат құралдары.

Жұмыс берушілермен кездесу бағдарламасы (өңірлік білім басқармасымен келісіліп ТЖКБ ұйымының басшысымен бекітіледі)

Жұмыс берушілермен кездесу бағдарламасына мынадай іс-шараларды енгізу ұсынылады:

1) жұмыс берушілер үшін колледж бойынша танысу экскурсиясы (оқу кабинеттері, шеберханалар, зертханалар, «Жас маман» жобасы бойынша құзыреттілік орталықтары);

2) оқытушылар мен студенттердің жұмыс берушілермен диалог алаңында кадрларды даярлаудың өзекті мәселелері бойынша кездесулері;

- кәсіпорындармен өзара іс-қимыл жасау үшін қажетті негізгі нормативтік құқықтық актілерді түсіндіру (академиялық тәуелсіздік, дуальды оқыту, кәсіпорындармен колледждерді қамқорлыққа алу, мақсатты мемлекеттік білім беру тапсырысы, кәсіпорындарда мұғалімдердің тағылымдамасы және т.б.);

- жетекші кәсіпорынның жұмыс тәжірибесі (слайд көрсету, кәсіпорынды дамытудың жетістіктері мен перспективалары туралы бейнематериал, колледжбен ынтымақтастық, түлектерді жұмысқа орналастыру, мұғалімдердің тағылымдамасы);

3) «Жұмыс беруші мен жас маманның жұмысқа қабылдау жөніндегі келіссөздері» іскерлік ойындарын, пікірталас, тәлімгерлермен тренингтерді, кәсіпорындармен танысу экскурсиялары, жұмыс берушіден жаңа технологияларға шолу жасау бойынша қонақ лекцияларын өткізу;

4) жергілікті атқарушы органдардың, Қазақстан Республикасы Білім министрлігінің үздік жұмыс берушілерді грамоталарымен (құттықтау хаттарымен) марапаттауды ұйымдастыру;

5) меморандумдар мен келісімдерге қол қою;

б) колледж ұжымының шығармашылық тұсаукесерін, бос жұмыс орындар жәрмеңкесін, көрмелерді және т.б. ұйымдастыру.

Кадрларды даярлау кезінде жұмыс берушілермен ынтымақтастықтың басым бағыттары бойынша ұсынымдар

1. Академиялық дербестік шеңберінде жұмыс берушілермен өзара іс-әрекет.

Академиялық дербестік-колледждерге жұмыс берушілермен бірлесіп білім беру сапасын арттыру үшін білім беру бағдарламаларының мазмұнын дербес айқындау жөніндегі өкілеттіктер беру.

Академиялық дербестік мынадай нормативтік құқықтық актілермен реттеледі:

- ҚР Еңбек кодексі (118-бап);
- «Білім туралы» ҚР Заңы (14, 17, 20, 43-баптар);
- Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты (МЖМБС);
- Мамандықтар мен біліктіліктердің жіктеуіші;
- Білім беру бағдарламаларын әзірлеу бойынша әдістемелік ұсынымдар;
- Экономика салалары бойынша кәсіби стандарттар;
- WorldSkills кәсіби стандарттары.

Білім беру бағдарламаларын дербес әзірлеу кезінде жұмыс берушілермен бірлесіп МЖМБС, кәсіптік стандарттардың, оның ішінде Worldskills кәсіптік стандарттарының талаптары ескеріледі және оқыту мерзімдері айқындалады.

Білім беру бағдарламаларын өзектендіру үшін ТЖКБ ұйымдар жанынан **Индустриялық кеңестер** құрылады, олардың құрамына кәсіпорындардың (ұйымдардың) өкілдері кіреді.

Білім беру бағдарламаларының сапасы Білім беру бағдарламаларының тізілімін енгізу арқылы қамтамасыз етіледі. Тізілімге енгізу үшін жұмыс берушілер кәсіптік стандарттар мен еңбек нарығының талаптарына сәйкестігіне білім беру бағдарламаларына сараптама жүргізеді. МЖМБС сәйкестігін сарапшы-педагогтар тексереді. Білім беру бағдарламаларын сараптау еңбек нарығының талаптарына сәйкес келетін бағдарламаларды іріктеуге мүмкіндік береді.

Жұмыс берушілер үшін артықшылықтар:

- кәсіби қызметке талдау жүргізу (қызметкердің кәсіби міндеттерін табысты орындауы үшін қажетті еңбек функцияларын, білімін, іскерлігін айқындау);

- кәсіби құзыреттіліктерді анықтау, оқыту нәтижелерін анықтау;

- кәсіптік стандарттар, өңірлік ерекшеліктер негізінде және (немесе) өндірістің нақты саласы үшін білім беру бағдарламаларының мазмұнын айқындау;

- оқу мерзімдерін анықтау және қажеттілік бойынша қосымша кәсіби модульдерді енгізу;

- студенттердің оқыту траекториясын анықтау;

- Индустриялық кеңестің құрамына кіру (білім беру бағдарламаларының өзектілігі, сапасы және стратегиялық бағыттылығы бойынша консультациялар мен ұсынымдар өткізу);

- білім беру бағдарламаларының еңбек нарығының талаптарына сәйкестігіне сараптама жүргізу;

- практика базасын ұсыну және кәсіптік практика жүргізу;

- кәсіпорындар мен білім беру ұйымдарының базасында біліктілік емтиханын (демонстрациялық емтихан) өткізу.

Студенттерге арналған артықшылықтар:

- бір мамандық шеңберінде бірнеше біліктілік алу мүмкіндігі;

- бір біліктілікті игергеннен кейін еңбек нарығына жылдам шығу;

- бейресми және ресми оқыту нәтижелерін есепке алу, оқу мерзімін қысқарту;

- оқытудың жеке траекториясын анықтау;

- еңбек нарығына қажетті құзыреттер мен дағдыларды меңгеру.

Колледждер үшін артықшылықтар:

- еңбек нарығының талаптарын ескере отырып, кадрлар даярлау;

- білім беру бағдарламаларының мазмұны, оқыту траекториясы мен мерзімдерін дербес айқындау мүмкіндігі;

- оқу уақытының көлемі және оқу бағдарламаларының мазмұнын өзгерту мүмкіндігі;

- жұмыс берушілердің талаптары бойынша қосымша пәндерді (кәсіби модульдерді) енгізу мүмкіндігі;

- еңбек нарығындағы сұраныс.

2. Дуальды оқыту жүйесіндегі жұмыс берушімен өзара әрекеттесу.

Дуальды оқыту – кәсіпорынның (ұйымның), оқу орнының және білім алушының тең жауапкершілігі кезінде білім беру ұйымындағы оқытуды білім алушыларға жұмыс орындарын ұсынып, кәсіпорындағы (ұйымдағы) өндірістік оқыту мен кәсіптік практиканың міндетті кезеңдерімен ұштастыратын кадрлар даярлау нысаны.

ТЖКБ ұйымдарында дуальды оқыту мынадай нормативтік құқықтық актілермен регламенттеледі:

- Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі (35,116,119-баптар);

- Қазақстан Республикасының Азаматтық кодексі (683-687-баптың 33-тарауы);

- «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (1,5,6,17,45-1 баптар);
- Дуальды оқытуды ұйымдастыру қағидалары (ҚР БҒМ 21.01.16 ж. № 50 бұйрығы);
- Техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары үшін кәсіптік практиканы өткізуге арналған үлгілік шарттың және дуальды оқыту туралы үлгілік шарттың нысаны (ҚР БҒМ 28.01.16 ж. № 93 бұйрығы);
- Техникалық және кәсіптік білім беруді жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру әдістемесі (ҚР БҒМ 27-бұйрығы. 11.2017 жылы № 597).

Дуальды оқытуға қатысушылар:

- ТЖКБ оқу орны;
  - кәсіпорын (ұйымдар);
  - білім алушы-студент (тағылымдамадан өтуші), тыңдаушы;
  - тәлімгер (кәсіпорын қызметкері).
- Дуальды оқыту оған қатысатын барлық тараптардың мүдделеріне жауап береді.

Кәсіпорын үшін артықшылықтар:

- өз кәсіпорны үшін кадрлар даярлау мүмкіндігі;
- түлектердің кәсіпорын талаптарына тез бейімделуі;
- кәсіпорынның талаптары бойынша қызметкерді қайта даярлау қажеттілігінің болмауы;
- үздік түлектерді іріктеу мүмкіндігі;
- кәсіпорындағы кадрлар айналымының төмендеуі.

Студенттерге арналған артықшылықтар:

- практикалық дағдыларды игеру;
- тез бейімделу және еңбек қызметіне кіру мүмкіндігі;
- әлеуметтік құзыреттілік пен жауапкершілікті қалыптастыру;
- өндірістік практикадан өту кезінде кәсіпорында қаражат табу мүмкіндігі;
- нақты Еңбек міндеттерін орындау, ұжымда жұмыс істеу мүмкіндігі;
- кәсіпорын базасында жұмысқа орналасу мүмкіндігі.

ТЖКБ ұйымдар үшін артықшылықтар:

- кәсіптік практиканы өткізуге арналған кәсіпорын базасы;
- нақты өндіріске жақындық және инновациялық технологияларға жылдам әрекет ету мүмкіндігі;
- кәсіпорында өндірістік оқыту шеберлері мен арнайы пәндер оқытушыларын тағылымдамадан өткізу мүмкіндігі;
- түлектерді жұмысқа орналастыру;
- жұмыс берушінің студенттердің білімін бағалауы;
- кәсіпорынды қажетті кадрлармен қамтамасыз ету.

Жұмыс берушінің (кәсіпорынның, ұйымның) дуальды оқытуды ұйымдастыру кезеңдері:

- өңірлік кәсіпкерлер палатасына қажеттілік туралы өтінім беру;
- шарт жасасу үшін колледждерді таңдау;
- дуальды оқыту туралы шарт жасасу;
- өңірлік кәсіпкерлер палатасында шартты тіркеу;
- сала талаптарына сәйкес білім беру бағдарламаларына түзетулер енгізу;
- өндірістік оқыту кестесін және кәсіптік практиканы келісу (кәсіпорын базасында оқытудың 60%);
- студенттерге тәлімгерді-өндіріс немесе қызмет көрсету технологияларын меңгерген кәсіпорынның білікті қызметкерін бекіту.

Білім беру ұйымдары тәлімгерге өндірістік оқыту мен кәсіптік практиканы ұйымдастыру бойынша көрсетілген қызметтер үшін ақы төлеуді (БҒМ № 93 бұйрығы 13-тармақ 10-тармақша) өтеулі қызметтер көрсету шарты арқылы (Қазақстан Республикасының 1999 жылғы 1 шілдедегі Азаматтық кодексінің 683-687-баптары) жүргізеді.

Дуалды оқыту кезінде практикадан өту мерзімі білім алушының еңбек өтіліне есептеледі (6 айдан бастап 1,5 жылға дейін).

Білім алушының еңбек қызметін растайтын құжат дуальды оқыту туралы шарт болып табылады (ҚР Еңбек кодексінің 35-бабы 7-1-тармақшасы).

Жұмыс беруші (кәсіпорын, ұйым) практика аяқталғаннан кейін білім алушыға жұмысқа орналасу кезінде ұсынылатын практикадан өту мерзімдерін көрсете отырып, дуальды оқыту туралы шартқа қосымша береді (БҒМ 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 93 бұйрығы 2-тараудың 5-тармағы).

3. Кәсіпорындардың колледждерге қамқорлығы шеңберінде жұмыс берушімен өзара іс-қимыл жасау

Қамқорлықтың мақсаты - экономиканы кадрлармен қамтамасыз ету үшін кәсіпорындар мен колледждер арасында тиімді және ұзақ мерзімді ынтымақтастық орнату.

Қамқорлықты жүзеге асыру үшін негіздеме және нормативтік құқықтық база:

- 2022 жылғы 21 қаңтарда ірі отандық бизнес өкілдерімен кездесу қорытындысы бойынша Қазақстан Республикасы Президентінің тапсырмасы;
- Экономика салаларын кадрлармен қамтамасыз ету жөніндегі 2022-2024 жылдарға арналған кешенді жоспары (ҚР БҒМ 2022 жылғы 8 маусымдағы № 269 бұйрығы);
- Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін кәсіптік практиканы ұйымдастыру мен өткізу қағидаларын және практика базалары ретінде кәсіпорындарды (ұйымдарды) айқындау қағидаларын бекіту туралы (ҚР БҒМ 2016.01.29 № 107 бұйрығы);
- Мектепке дейінгі ұйымдар, орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін білім беру қызметтерін көрсетудің

үлгілік шартының, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру ұйымдары үшін кәсіптік практиканы өткізуге арналған үлгілік шарттың және дуальды оқыту туралы үлгілік шарттың нысандарын бекіту (*ҚР БҒМ 2016 жылғы 28 қаңтардағы № 93 бұйрығы*).

Қамқорлыққа қатысушылар:

- жергілікті атқарушы органдар;
- кәсіпорындар (ұйымдар);
- типті ұйымдар.

Қамқорлық кәсіпорын, типтік ұйым және (немесе) жергілікті атқарушы органдар арасындағы меморандумдарға, келісімдерге қол қою арқылы жасалады.

Жұмыс берушінің міндеттемелері:

- қамқоршылық және индустриялық кеңестің құрамына кіру;
- білім беру бағдарламаларын әзірлеуге және өзектендіруге қатысу;
- студенттердің кәсіптік практикадан өтуі үшін, оның ішінде дуальды оқыту бойынша жұмыс орындарымен қамтамасыз ету;
- колледждердің материалдық-техникалық базасын нығайтуға қатысу;
- педагогтерге қосымша ақы белгілеу, кәсіпорындар базасында педагогтердің тағылымдамадан өтуін ұйымдастыру;
- қорытынды және демонстрациялық емтихандарға қатысу;
- WorldSkills тәуелсіз сарапшыларының құрамына кіру;
- колледж педагогтарының өндірістегі тағылымдамасы ұйымдастыру;
- жұмысқа орналастыруды қамтамасыз ету (бар болса).

Кәсіпорын үшін артықшылықтар:

- білім беру бағдарламаларын өз бетінше қалыптастыру мүмкіндігі;
- өз өндірісі үшін білікті мамандар даярлау үшін оқу процесіне, колледждердің материалдық-техникалық базасын жақсартуға қатысу мүмкіндігі.

Студенттерге арналған артықшылықтар:

- жұмыс орнында (өндірісте) кәсіби дағдыларды арттыру мүмкіндігі;
- колледжге жауапты кәсіпорындарда жұмысқа орналасу.

Колледждің артықшылықтары:

- кадрларды даярлау сапасын арттыру;
  - түлектерді жұмысқа орналастыруды қамтамасыз ету.
-